

TALE

18. januar 2011

J.nr. 2011-0000285

JAIC/AKL

Beskæftigelsesministerens tale til samrådet i Erhvervsudvalget den 27. januar 2011 om Det danske Kontaktpunkt (samrådsspørgsmål N)

Samrådsspørgsmål N: "Ministeren bedes redegøre for, hvordan det danske OECD-Kontaktpunkts meget begrænsede resultat stemmer overens med regeringens stort opslåede handlingsplan fra 2008 om at fremme danske virksomheders samfundsansvar.

Desuden bedes ministeren redegøre for, hvorfor kontaktpunktet, som skal sikre at OECD's retningslinjer for samfundsansvarlig virksomhedsadfærd respekteres, som det fremgår bl.a. af DR P1 Dokumentar den 7. oktober 2010, kun har undersøgt tre sager på ti år – uden at undersøgelserne i øvrigt har ført til noget."

Tale:

Jeg vil gerne indlede min besvarelse af samrådsspørgsmålet med at sige, at jeg er glad for at få mulighed for at redegøre nærmere for, hvad Det danske Kontaktpunkt er og hvordan det arbejder.

Desværre gav den radioudsendelse, som der er henvist til i samrådsspørgsmålet, ikke et retvisende billede af, hvad kontaktpunktets opgaver er og hvordan de løses. Derfor finder jeg det rigtigst at begynde min besvarelse med at forklare, hvad der egentlig er op og ned omkring Det danske Kontaktpunkt.

Hvad gælder der for et kontaktpunkt:

Det danske Kontaktpunkt er nedsat i henhold til OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder. Retningslinjerne, der i deres nuværende form stammer fra år 2000, og

som for øvrigt er ved at blive opdateret, er bindende for de tilsluttede lande. De fastsætter blandt andet, at der i et tilsluttet land skal etableres et nationalt kontaktpunkt.

I Retningslinjerne findes der afslutningsvis en ”Vejledning om fremgangsmåder”, som fastlægger rammerne for, hvad de nationale kontaktpunkter skal lave. Når man skal forholde sig til, om et kontaktpunkt løfter dets opgaver, er det altså Retningslinjernes beskrivelse af, hvad et kontaktpunkt skal, der er relevant, og det adskiller sig i høj grad fra, hvad der almindeligvis er en forvaltningsmyndigheds opgaver.

Det synes jeg, at man helt forsømte at forklare i den nævnte radioudsendelse på P1, og så er det jo ikke så underligt, hvis lytterne har undret sig over, hvad der foregår eller ikke foregår i Det danske Kontaktpunkt. Hvis man som lytter får indtryk af, at et kontaktpunkt skal sagsbehandle og træffe afgørelser på samme måde, som en forvaltningsmyndighed, eller for den sags skyld en domstol, normalt gør, er det fuldt forståeligt, hvis man mener, at Det danske Kontaktpunkt ikke lever op til sit ansvar.

Men det skal et kontaktpunkt heller ikke!

Det, et kontaktpunkt ifølge Retningslinjerne skal, er først og fremmest to ting: Et kontaktpunkt skal udbrede kendskabet til Retningslinjerne og det skal behandle konkrete sager, der indbringes for kontaktpunktet. Målet med behandlingen af konkrete sager er at sikre, at Retningslinjerne efterleves af virksomhederne.

Den måde, dette skal sikres på, er gennem dialog med den indklagede virksomhed. Et kontaktpunkt er således primært et mæglings- eller et forligningsorgan. Et kontaktpunkt kan ikke træffe juridisk bindende afgørelser, og det eneste, et kontaktpunkt kan, hvis det ikke lykkes at sikre efterlevelsen af Retningslinjerne gennem dialog, er at fremsætte en udtalelse.

Denne tilgang til behandlingen af sager hænger sammen med, at det er frivilligt for virksomhederne, om de vil efterleve Retningslinjerne.

Hvis en virksomhed vælger at se stort på, om Retningslinjerne efterleves, er der ikke som sådan nogen sanktionsmulighed. Det er imidlertid nærliggende, at i sådan en situation vil et kontaktpunkt fremsætte en udtalelse, hvor det konstateres, at virksomheden ikke lever op til de principper for god virksomhedsadfærd, der fremgår af Retningslinjerne.

Et kontaktpunkt kan således ikke sammenlignes med en domstol eller en myndighed, der træffer afgørelser, og man kan sige, at et kontaktpunkts opgave først og fremmest er at sikre, at Retningslinjerne efterleves fremadrettet. Det drejer sig ikke så meget om at slå nogen oveni hovedet, fordi de har gjort noget forkert, men om at sikre, at en indklaget virksomhed opfører sig ordentligt i fremtiden.

Jeg mener, at det er afgørende at have dette helt på plads, når man diskuterer, om Det danske Kontaktpunkt løfter opgaven ordentligt. Det er jo ikke rimeligt at bebrejde Det danske Kontaktpunkt, at det ikke træffer afgørelser i de sager, der bliver indbragt, når det slet ikke er kontaktpunktets opgave at afgøre sager.

Jeg vil i øvrigt tilføje, at hvis man ikke mener, at et kontaktpunkt behandler de sager, der indbringes for det, korrekt, kan man rejse dette spørgsmål overfor OECD's Investeringskomité. OECD's Investeringskomité er det organ i OECD, der følger kontaktpunkternes arbejde og sikrer den overordnede koordination i forhold til Retningslinjerne.

Specifikt om Det danske Kontaktpunkt

Mere specifikt vedrørende Det danske Kontaktpunkt kan jeg oplyse, at det består af repræsentanter fra forskellige ministe-

rier og fra arbejdsmarkedets parter. Kontaktpunktet er forankret i Beskæftigelsesministeriet, som varetager formandskabet og sekretariatsfunktionen, og det er årsagen til, at det er mig, der stiller op ved dette samråd.

Det er naturligvis mig, der har det politiske ansvar for, at Beskæftigelsesministeriet løser de opgaver, som ministeriet har til opgave at løse, men der er altså tale om et organ, der i vid udstrækning selvstændigt beslutter, hvordan fx konkrete sager håndteres. Heller ikke organisatorisk er der tale om en almindelig forvaltningsmyndighed.

Forankringen af kontaktpunktet i Beskæftigelsesministeriet skyldes blandt andet, at arbejdsmarkedets parter spiller en vigtig rolle i kontaktpunktets arbejde. DA, LO og FTF har i perioden siden år 2000 bidraget både i forbindelse med behandlingen af konkrete klager og i arbejdet med at udbrede kendskabet til Retningslinjerne. Beslutninger om, hvordan konkrete sager håndteres, er blevet truffet i fællesskab blandt kontaktpunktets medlemmer, og det er mit klare indtryk, at både arbejdsgiver- og lønmodtagerrepræsentanterne står 100 % bag de beslutninger, der er blevet truffet i fællesskab i kontaktpunktet.

De tre sager, der har været indbragt for kontaktpunktet

Siden år 2000 er der blevet indbragt 3 sager for Det danske Kontaktpunkt. Da kontaktpunktet i overensstemmelse med Retningslinjerne ikke tager sager op af egen drift, har der ikke været mulighed for at behandle flere sager.

Jeg vil gerne sige lidt om hver af de tre sager, da det blandt andet i udsendelsen i P1 blev fremstillet som om, at kontaktpunktet intet reelt har gjort i sagerne. Jeg må dog samtidig understrege, at Retningslinjerne indeholder bestemmelser om fortrolighed i forbindelse med behandlingen af konkrete sager, og derfor er der grænser for, hvor meget jeg kan gå i detaljer.

Den første sag (Malaysia-sagen)

Den første sag, som Det danske Kontaktpunkt behandlede, angik arbejdstagerrettigheder på en danskejet fabrik i Malaysia. De ansatte på fabrikken ønskede kort fortalt at være repræsenteret overfor virksomheden gennem én faglig organisation, mens virksomheden mente, at en anden organisation var den, som man efter Malaysisk lov skulle forhandle med. Det vanskeliggjorde desværre i høj grad behandlingen af sagen ved kontaktpunktet, at der samtidig verserede en retssag om netop dette spørgsmål ved de malaysiske domstole.

Denne problemstilling, der blandt kontaktpunkterne er benævnt ”parallel legal proceedings”, er svær at håndtere for et kontaktpunkt, da et kontaktpunkt jo ikke kan tilskynde en virksomhed til måske at bryde loven i det land, hvor virksomheden opererer. Kontaktpunktet kan som regel ikke gøre andet end at følge med i den retssag, der pågår.

Det gjorde Det danske Kontaktpunkt, selvom selv det voldte visse vanskeligheder. Den danske ambassade i Kuala Lumpur meddelte, at det kunne blive set som indblanding i indre malaysiske anliggender, hvis ambassaden officielt søgte at indhente oplysninger om sagen, og det var kun på grund af det netværk, som arbejdsmarkedets parter i kontaktpunktet rådede over, at det var muligt for kontaktpunktet at følge udviklingen i retssagen.

Retssagen blev til sidst afgjort til fordel for de ansatte, og virksomheden meddelte, at man optog forhandlinger med den fagforening, som de ansatte ønskede at være repræsenteret af. På den baggrund kunne sagsbehandlingen ved Det danske Kontaktpunkt også afsluttes, og det meddelte kontaktpunktet sagens parter pr. brev.

Den anden sag (Tvind)

I den anden sag var Tvind indklaget. Sagen drejede sig om arbejdstagerrettigheder på plantager i Syd- og Mellemamerika. Sagen blev imidlertid aldrig realitetsbehandlet ved kontaktpunktet, da det var umuligt at finde nogen i Danmark, der kunne gøres ansvarlig for det, der foregik på plantagerne. Det var nu ikke fordi, at kontaktpunktet ikke prøvede.

Poul Jørgensen, der på daværende tidspunkt var kendt i offentligheden som ”talsmand” for Tvind, meddelte i en mail blandt andet, at ”Tvind er en geografisk lokalitet, der kan findes på et detaljeret kort, hvor den nærliggende bro over Madum Bæk, er angivet som Tvind Bro”. Poul Jørgensen afviste i mailen, at Tvind var en virksomhed.

Der kom ikke mere ud af kontakten med Poul Jørgensen. I håb om at påvise en forbindelse mellem plantagerne og nogen i Danmark rettede Det danske Kontaktpunkts Sekretariat efterfølgende henvendelse til Politimesteren i Holstebro, som på daværende tidspunkt var i gang med en strafferetlig efterforskning af Tvind.

Politimesteren oplyste, at han desværre ikke kunne hjælpe, og at han havde brugt et meget stort antal mandetimer på at afdække et lille hjørne af, hvordan Tvind-koncernen havde organiseret sig. Der var tale om et sindrigt system af skuffelselskaber på De Britiske Jomfruøer, og det ville i praksis være umuligt at påvise en forbindelse mellem plantagerne og Danmark, hvis man ikke brugte betydelige ressourcer på en egentlig politimæssig efterforskning.

Det danske Kontaktpunkt har jo slet ikke beføjelser som politiet, og da klageren i sagen, som kontaktpunktet naturligvis forelagde problemet for, heller ikke kunne pege på nogen i Danmark, som kontaktpunktet kunne drage til ansvar, kunne kontaktpunktet desværre ikke realitetsbehandle klagen. Det var selvfølgelig ikke en tilfredsstillende udgang på sagen, men det er efter min opfattelse svært at se, hvad kontakt-

punktet kunne have gjort anderledes. Retningslinjerne bygger jo trods alt på et frivillighedsprincip, og hvis en indklaget virksomhed ikke vil påtage sig ansvaret for en indklaget adfærd, er det begrænset, hvad et kontaktpunkt kan gøre.

Den tredje sag (Nepenthes/DLH)

I den tredje og seneste sag, der har været indbragt for Det danske Kontaktpunkt, var Dalhoff, Larsen og Hornemann, der handler med træ, indklaget. Klagen angik en lang række forhold i Brasilien, Burma, Cameroun og Liberia.

Den del af klagen, der angik Brasilien, kunne Det danske Kontaktpunkt ikke behandle, for der var et kontaktpunkt i Brasilien, og reglerne er sådan, at hvis der er et kontaktpunkt i det land, hvor den indklagede adfærd er udvist, skal sagen i henhold til Retningslinjerne rejses ved dette lands kontaktpunkt. Det danske Kontaktpunkt kunne altså ikke behandle sagen, og der er heller ikke ifølge Retningslinjerne mulighed for, at et kontaktpunkt rejser en sag.

Det danske Kontaktpunkt meddelte klageren dette og tilbød at formidle kontakt til Det brasilianske Kontaktpunkt, men der blev ikke fra klagers side fulgt op på den del af sagen. I forhold til det, der angik de tre øvrige lande, var Det danske Kontaktpunkt rette instans, og selvom der i vid udstrækning var tale om en indklaget adfærd, der lå adskillige år tilbage i tiden, valgte kontaktpunktet at behandle klagen.

Internt i kontaktpunktet var der fra start enighed om, at det ikke var kontaktpunktets opgave at afsige "historiens dom" over det, der var sket for år tilbage, men at fokusere på det fremadrettede. Hvis Det danske Kontaktpunkt skulle have taget konkret stilling til de forhold, der lå måske 5 år tilbage i tiden, skulle kontaktpunktet ikke alene finde ud af, hvad der var sket i de pågældende lande dengang, men også vurdere, i hvilket omfang den indklagede virksomhed vidste eller bur-

de have vidst, at virksomhedens adfærd havde konsekvenser som beskrevet i klagen.

I stedet for at agere domstol i forhold til nogle hændelsesforløb, som under alle omstændigheder næppe ville kunne afdekkes på betryggende måde af et kontaktpunkt, forsøgte Det danske Kontaktpunkt at få etableret en dialog mellem sagens parter om, hvordan det bedst kunne sikres, at handel med træ fremover foregik på den bedst mulige måde.

Dette mente kontaktpunktet kunne ske ved at få formuleret principper for "best practice" i relation til kontrol med underleverandører, verifikation af træets oprindelse og offentlighedens indsigt heri. Man kan måske sige, at kontaktpunktet prøvede på at få operationaliseret Retningslinjerne på dette specifikke område.

Det lykkedes for kontaktpunktet at bringe parterne sammen, men det lykkedes desværre ikke at få etableret en reel dialog, som gennem fastlæggelse af "best practice" på området kunne bidrage til at sikre efterlevelsen af Retningslinjerne fremadrettet.

Kontaktpunktets overvejelser og forløbet i sagen er gengivet i den udtalelse, som kontaktpunktet sendte til klager og til den indklagede virksomhed som afslutning på behandlingen af sagen. Den udtalelse og de øvrige informationer om behandlingen af sager ved kontaktpunktet, som jeg har givet her, har journalisterne på P1 i øvrigt haft adgang til, men de fravalgte åbenbart at bringe disse oplysninger i radioen.

Arbejdet for at promovere Retningslinjerne

Inden jeg afslutter min besvarelse af samrådsspørgsmålet, vil jeg gerne sige lidt om den anden hovedopgave, som Det danske Kontaktpunkt har, nemlig at udbrede kendskabet til Retningslinjerne. Det er en opgave, som dels varetages af Sekre-

tariatet for Det danske Kontaktpunkt og dels af parterne, der sidder i kontaktpunktet.

En medarbejder i Sekretariatet har fx i de sidste år gæsteforelæst på Københavns Universitet om Retningslinjerne og Det danske Kontaktpunkt, og også ved andre lejligheder har Sekretariatet været klar til at stille op. Jeg kan sige, at Sekretariatet altid har medvirket, hvis der har været nogen, der gerne ville høre nærmere om Det danske Kontaktpunkt og Retningslinjerne.

Parternes rolle med hensyn til at promovere Retningslinjerne har først og fremmest været indenfor deres eget system. Da de reviderede Retningslinjer og den tilhørende vejledning i år 2001 blev offentliggjort på dansk, blev de fleste eksemplarer overgivet til parterne med henblik på udsendelse til medlemmer og medlemsorganisationer.

I den forbindelse vil jeg nævne, at det jo er den direkte involvering af virksomhederne, der er afgørende for, at Retningslinjerne bliver kendt og brugt. Igen – ligesom med behandlingen af konkrete sager – er der tale om en fælles indsats, hvor parterne og regeringen arbejder sammen for at sikre et godt resultat.

Afslutning

Og derfor vil jeg – hvis jeg skal konkludere og kort summere op, hvad mit svar på samrådsspørgsmålet er – sige, at i mine øjne lever Det danske Kontaktpunkt op til både intentionerne i regeringens handlingsplan og til det, som et kontaktpunkt skal i henhold til Retningslinjerne. Jeg mener, at den måde, som kontaktpunktet blev beskrevet på i radioens P1, hvor det jo nærmest blev antydnet, at kontaktpunktet overhovedet ikke arbejder med sagerne, ikke er rimelig.

Det betyder dog naturligvis ikke, at der ikke til stadighed er grund til at se på, om tingene kan gøres bedre. Når den opda-

tering af Retningslinjerne, der pågår for øjeblikket, er afsluttet, kender vi det grundlag, som kontaktpunkterne fremover skal arbejde ud fra. Det kan ikke udelukkes, at opdateringen af Retningslinjerne fx kan betyde, at der angives nogle rammer for, hvordan kontaktpunkterne organiseres.

Til den tid skal de opdaterede retningslinjer publiceres på dansk og den tilhørende vejledning skal formodentlig også revideres. I den forbindelse vil regeringen overveje, om der er grund til at ændre på noget omkring kontaktpunktet. Det kan da godt være, at det, der var hensigtsmæssigt for ti år siden, måske er mindre hensigtsmæssigt i dag.